

**Devlet
Opera
ve Balesi**

**ÜÇ KIZKARDEŞ
ÇARK
KANLI DÜĞÜN**

Devlet
Opera
ve Balesi

ÜÇ KIZKARDEŞ
ÇARK
KANLI DÜĞÜN

Sanat Danışmanı ve Genel Organizatör Ninette de VALOIS

Devlet Opera ve Balesi

● BALE

SANAT DANIŞMANI ve
GENEL ORGANİZATÖR
Dame Ninette de VALOIS

ORKESTRA ŞEFİ
Alan ABBOTT

KOREOGRAF VE
BALE ORGANİZATÖRÜ
Richard GLASSTONE

REPETİTÖRLER
Tenasüp ONAT / Sait SÖKMEN

CORPS DE BALLET ŞEFİ
Güloya GÜRELLİ

KOREOLOJİST
Suna EDEN

NOTATION ASİSTANI
Yüksel AND

ÖĞRETMENLER
Richard GLASSTONE / Tenasüp ONAT
Güloya GÜRELLİ

SEKRETER
Güzide NOYON

PIANİSTLER
Bilge AYDIN / Bedia DÖLENER
Çetin İŞİKÖZLÜ

İDARİ İŞLER
Osman ŞENGEZER

Sema AĞCA

Jale AKYÜZ

Beliz ARSLAN

Zühal ATATURAL

Hülya AYAYDIN

Duygu AYKAL

Sema BAŞARAN

Binay BERKAN

Betül ÇAKMAKÇI

Ümran ÇELEBİ

Aylâ EGE

Şadan ERGÜLER

Güneş GÜRDAL

Meriç GÜVENTÜRK

Fatma KARA

İnci LEVENDOĞLU

Güzide NOYON

Deniz OLGAY

Meral ÖGE

Geyvan ÖRENCİK

Neyran ÖZMEN

Salima SÖKMEN

Semiramis SÖKMEN

Shirley SUBAŞI

Evinç SUNAL

Sema ŞAKAR

Ayfer ŞARDAĞ

Feryal ŞARDAĞ

Yıldız ŞENLER

Rengin TAŞ

Meral TOKSÖZ

Özgül TUNCAY

Gülcan TUNÇEKİÇ

Nursel TÜRKES

Suna UĞUR

Aylâ ÜNAL

Rezzan ÜREY

Ümran ÜREY

Aylâ YILMAZ

Oya YÜKSEL

Suna ZENGİN

Gülen ZOBU

Engin AKAOĞLU

Taner AKAKÇA

Metin ATASOY

Cevat AYDEMİR

Yalçın BÜYÜKBAYRAM

Önder DİRİN

Erhan ERGÜLER

Oğuz ÖZLEM

Ceyhan ÖZSOY

Üstün ÖZTÜRK

Ender SAVAŞKURT

Sait SÖKMEN

Hüsnü SUNAL

Gabriel ŞAPÇIYAN

Altan TEKİN

Erdal TEKİN

Oytun TURFANDA

Ümit TUZCU

ÇARK BALESİNİN KOREOGRAFI VE SAHNEYE KOYUCUSU SAİT SÖKMEN

Sait Sökmen 1942'de doğdu, 1962'de Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Bölümünü bitirdi. Öğrenciliği sırasında "Giselle", "Dünyanın Yaratılışı", "La Revenante", "Fındıkkıran" balelerinde dans etti.

Devlet Opera ve Balesi'ne katıldığı yıldan bugüne hemen her balenin önemli solo bölümlerini dans etti. Bunların içinde "Gençler Balosu", "Les Patineurs", "Yalnız", "Kapandakiler", "Satranç", "Giselle", "Çeşmebaşı", "Uyuyan Güzeli", "Kiss me Kate", "Faust", "Sinfonietta", "Kuğu Gölü", "Coppelia", "Sylvia", "Pagodalar Prensi", "İlişkiler", "Güzeli ve Canavar" gibi baleler sayılabilir.

1965'de Dame Ninette de Valois'ın çağrılısı olarak Londra'ya gitti ve Royal Ballet School'da çalışmalara katıldı.

1966'da dansçılığının yanısıra öğretmenlik ve repetitörlük yapmaya başladı.

Sait Sökmen, yine Devlet Balesinden Semiramis Sökmen ile evlidir ve bir çocuğu vardır.

Maurice Ravel'in "Fa Majör Quartet"i üzerine hazırlamış olduğu "Çark" balesi, ilk koreografisidir.

ÇARK

Dişliler vardır yağlandıkça dönen . .
Durmak bilmeyen, hiç bitmeyen
yolların durmamaklığı
bir şarkıda, bir akşamda
ya bir AŞAMADA
Belkide bir dansta . . .

B. Tunga UYAR

Ankara Devlet Opera ve Balesi sahnesinde ilk kez çalınan Maurice Ravel, "Güzel ve Canavar" balesinin müziği olmuştur. İkinci kez çalınan Fa Majör Quartet'i ise "Çark" balesinin müziği. "Güzel ve Canavar" balesinde dans etmiş olan Sait Sökmen, ikinci Ravel balesinin koreografı. Resimde Sait Sökmen "Güzel ve Canavar" balesinde Meriç Güventürk ile görülmekte . .

MAURICE RAVEL

DERLEYEN :
OSMAN ŞENGEZER

Yedi yaşında kendine piyano öğretmeni tutulmuşsa da, müzikle hiç ilgilenmemiş olan Ravel, 1875 yılında Fransa'da doğmuştur. 1889 yılında Paris Konservatuarına girmiş ve orada onbeş yıl kalmıştır. İlk yıllarında tanıştığı Eric Satie'nin etkisinde kalmıştır. 1898 de Gabriel Fauré'nin sınıfına girmiştir.

1902'de çalınan "Pavana pour une Infante, défunte" çıraklık devresini kapadığı bestesidir. Ravel, ilk büyük zaferini 1904 yılında çalınan "Fâ Majör Kuartet" ile kazanmıştır. "Histoires Naturelles" adlı yapıtın çalınması büyük tartışmalar açmış, bir grup doğrudan doğruya Debussy'den alınma olduğunu, öteki bir grup da Debussy'nin etkisi olduğunu fakat hiç bir alınma olmadığını ileri sürmüşlerdir. Bu tartışmalar, ününün daha çok yayılmasına yaramıştır. Bu devreden sonra bestelediği önemli yapıtlar : Rapsodie Espagnole, L'Heure Espagnola, Ma Mère l'Oye, Gaspard de la Nuit, Valses Nobles et Sentimentale.

Maurice Ravel 1908 yılında bir dostunun çocukları için, beş küçük parçadan meydana gelen piyano düetleri yazmıştı. Parçalardan her biri çok duyulmuş bir Fransız peri masalını canlandırıyor. Yedi yıl sonra Ravel bunlara iki küçük parça daha ekliyerek, orkestrasyonlarını yaptı ve bir bale müziği meydana getirdi.

İlk balesi olan "Daphnis et Cholé" 1912'de sahneye konmuştur. Ravel, katıldığı Birinci Dünya Savaşı'ndan sağlığı çok bozuk olarak dönmüş ve bir çeşit inzivaya çekilmiştir. Burada tamamladığı besteleri arasında : La Valse, L'Enfant et les Sorteges vardır.

Oldukça renksiz bir hayat yaşayan Ravel, süreli olarak kendisini ikinci planda bırakmaya çalışmış, ihtirassız bir insan olmuştur. Hiç evlenmemiş, fakat çocukları çok sevmiştir. Villasında bir yığın hayvan beslemiş, bir bestesinde kedi seslerini taklit ettirmiştir.

1928 yılında Amerika turnesine çıkmış ve konserleri büyük ilgi görmüştür. Gershwin Amerika turnesinin en ilginç karşılaşması olmuştur. Balerin Ida Rubinstein için, kendi deyimiyle "on yedi dakikalık müziksiz orkestra" sı olan "Bolero"yu bestelemiştir. Pariste balerin kendisi dansetmiş, sonradan Toscanini, New York'da orkestra yapıtı olarak çaldırmıştır.

1932 yılında geçirdiği bir otomobil kazasının sonucu olarak süreli hastalanmış, bu ara İspanya ve Fas'a bir turne yapmış ve 1937'de bir beyin ameliyatı sonucu ölmüştür.

Müzik eleştirmecisi Jean Marnold, Debussy'nin Ravel üzerindeki etkisini, Mozart'la Gluck ve Beethoven'le Mozart arasındaki devama benzetmiştir.

Yirminci yüzyılın başlarında yetişen bir bestecinin Debussy'den etkilenmemesi çok güç bir durumdur. Fakat bu etki Ravel'i İspanya müziğinin, Eric Satie'nin, Viyana Valslerinin etkileri gibi kendi yoluna ulaştıran öğeler olarak kalmıştır.

En son eseri "Don Quichotte a Dulcinée" 1932 de bestelemiş olan Ravel arkasında, iki opera, beş bale, oniki orkestra müziği, altı oda müziği, onbeş piyano müziği, onyeddi şarkı, dört vokal müzik bırakmıştır.

ÜÇ KIZ KARDEŞ KANLI DÜĞÜN

KOREOGRAFI VE SAHNEYE KOYUCUSU
ALFRED RODRIGUEZ

Capetown Üniversitesi Bale Bölümünü bitirmiştir. Tiyatro dalında çalışıp aktör olmak amacıyla Londra'ya gitmiştir. Londra'da derslerine girdiği Vera Volkova'nın etkisiyle baleden ayrılmamaya karar vermiştir. Royal Ballet Company'ye girmiş ve beş yıl bale yöneticiliği yapmıştır.

İlk koreografisini bir turne için Margot Fontaine'in arzusu ile yine ona yapmış ve "İledes Sirènes" adlı bu yapıtı Dame Ninette de Valois tarafından repertuara alınmıştır.

Royal Ballet Company için; "Blood Wedding" (Kanlı Düğün), "Cafe de Sport", "Saudades", «The Miraculous Mandarin», «Jebez and the Devil» adlı balelerin koreografilerini hazırlamıştır.

Alfred Rodriguez'in Londra dışındaki çalışmaları şöyle özetlenebilir: İtalya'da, Milano'da Scala Opera ve Balesi için "Cinderella", «Romeo ve Juliet» (Bu bale Verona'daki açık hava arena tiyatrosu için hazırlanmıştır), Soiree Musicale ve Casse Noisette . .

Polonya'da, Varsadia Operası için "Rite of Spring", "Daphnis and Chloe", "Orpheus" (Bu balesi Uluslararası modern yapıtlar festivalinde birincilik almıştır) gibi koreografiler düzenlemiştir. Puccini'nin "Prodigal Son" ile Honegger'in "Judith" adlı operalarını sahneye koymuştur. Bunların yanında sahneye koyduğu ve koreografisini yaptığı müzikaller vardır. Birçok ülkelerde televizyon için bale, opera ve müzikaller hazırlamıştır.

Türkiye'de iki ay kalarak hazırladığı "Kanlı Düğün" adlı balesini Londra dışında Newyork'ta, American Ballet Theatre'da Nora Kaye için, Kopenhag'da, Danimarka Balesi için, Güney Amerika'da, Şili Operası için hazırlamıştır. "Üç Kız Kardeş" adlı balesinin de ilk temsili Şili Operasında verilmiştir. Rodriguez, Ankara'daki ilk temsilden sonra hemen Londra'ya dönecek ve televizyon BBC için renkli olarak Gilbert ve Sullivan'ın "Iolanthe" operasını sahneye koyacaktır.

ALBERTO GINASTERA

Alberto Ginastera 1916'da Arjantin'de doğdu. Arjantinli kompozitörlerin en başta gelenlerinden biri. Çok küçük yaşta müziğe başlamış ve sayısız besteler yapmıştır. 52 yaşında olan besteci, şimdi La Plata Konservatuarı Müdürüdür. Buenos Aires Konservatuvarında kompozisyon öğretmenliği yapmaktadır.

Sayırsız yapıtları arasında, özellikle bale için bestelenmiş yok denecek kadar az bestesi vardır. 1937'de bestelediği "Panabi" ile 1941'de bestelediği "Enstancia" bu yapıtlarına bir iki örnek olabilir.

Alberto Ginastera'nın 1966 yılında topluca çalınan yapıtları, ününü bir kat daha arttırmış ve müzik çevrelerinin dikkatlerini yeniden üzerinde toplamıştır. "Üç Kız Kardeş" balesinde kullanılan özel olarak bu bale için bestelenmemiş olup, koreograf Alfred Rodriguez tarafından seçilmiştir.

Ankara Devlet Opera ve Balesi sahnesinde çalınan ilk Arjantinli kompozitördür.

DENIS APIVOR

İngiltere'de, A. Ginastera gibi 1916'da doğan Denis Apivor, müzik derslerine çok önce başlamış ve ailesinin müzik sevgisi onun en önemli desteği olmuştur. Yapıtları çok sayıdadır. 1950'de bestelediği "Hollow Men" kantatıyla büyük ilgi toplamıştır. "Hollow Men" adlı kantatının çalınışından sonra ilkin, Saddler's Wells Balet Company'den sonraları da, Royal Balet Company'den birçok bale müziği siparişleri almıştır. Bunların içinde en önemlileri ve süreli olarak oynanıp, çalınanlar; 1952'de bestelediği "A Mirror of Wiches", "Veneziana" (Ankara Devlet Balesi ufak bir bölümünü oynamıştır), "Saudades" (Bu balenin koreografisi yine Alfred Rodriguez tarafından yapılmıştır) gibi bale müzikleridir.

Denis Apivor "Kanlı Düğün" isimli balesini 1953'de bestelemiştir. Dünyanın birçok yerinde yalnız müzik parçası olarak da çalınmaktadır.

Çağdaş kompozitörler içinde çok sayıda bale müziği yapan sanatçıları arasında başta gelenlerdendir. Apivor, Londra'da yaşamaktadır.

...
...
...
...
...

KARNEVAL OTORİTASI

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

"ÇARK"
"ÜÇ KIZKARDEŞ"
"KANLI DÜĞÜN" BALELERİNİN

Orkestra Şefi
Allan ABBOTT

ALFRED RODRUGUEZ BALELERİNİ SUNARKEN...

Çeviren : Osman ŞENGEZER

Her iki balenin de Anton Çekhov ve Frederico Garcia Lorca gibi dünyaca ünlü iki oyun yazarının yapıtlarına dayanması önemli bir noktaya değinmeyi gerektirmektedir. Her iki koreografi de bir oyuna dayanmaktaysa da öz ve biçim olarak, seyirciye ilginç gelebilecek çok önemli ayrılıklar göstermektedir.

"Üç Kız Kardeş" balesi Çekhov'un oyununun senaryosu üzerine yapılmış bir koreografi değildir. Çekhov'un oyununun yarattığı atmosferin, etki ve izlenimlerinin balesidir. Bu bir mutluluğun, kederin, hayalkırıklığının balesidir ve her yönlü bir sonbaharın izleri vardır. Sonuç sonsuza giden bir yalnızlıktır.

"Kanlı Düğün" tam anlamı ile başka bir açıdandır. Lorca'nın ölmez yapıtının tam olarak, dans açısından baleye bir çevirisidir.

Lorca, şiir ve oyunlarında çok naturalist bir evren kullanmakta fakat buna sözcükleri ile şiirsel imgeler katmaktadır. Lorca'nın sözcükleriyle yaptığı bu karışımı, koreografide dansla yapmaya çalışılmıştır.

ALBERTO GINASTERA

ÜÇ KIZKARDEŞ

(BALE 1 PERDE)

Koreografi ve Sahneye Koyan : Alfred RODRIGUEZ

Orkestra Şefi : Alan ABBOTT

Dekor - Kostüm : Osman ŞENGEZER

Üç Kız Kardeş Meriç GÜVENTÜRK / Gülcan TUNÇÇEKİÇ
Suna UĞUR / Jale AKYÜZ / Binay BERKAN
İnci LEVENDOĞLU

Subaylar Oytun TURFANDA / Üstün ÖZTÜRK / Engin
AKAOĞLU / Ümit TUZCU / Cevat AYDEMİR
Ceyhun ÖZSOY / Altan TEKİN

MAURICE RAVEL

ÇARK

(BALE 1 PERDE)

Koreografi ve Sahneye Koyan : Sait SÖKMEL

Orkestra Şefi : Alan ABBOTT

Dekor - Kostüm : Osman ŞENGEZER

Maviler Zuhai ATATURAL / Ender SAVAŞKURT / Yıldız ŞENLER / Cevat AYDEMİR / Ayla ÜNAL
Üstün ÖZTÜRK / Deniz OLGAY / Ceyhun ÖZSOY / İnci LEVENDOĞLU / Ümit TUZCU
Şadan ERGÜLER / Gabriel ŞAPÇIYAN

Mavi Kız Ayla ÜNAL / Deniz OLGAY

Kırmızılar Neyran ÖZMEN / Ceyhun ÖZSOY / Salima SÖKMEN / Oğuz ÖZLEM / Semiramis SAKMEN / Oğuz ÖZLEM / Ümrhan ÇELEBİ / Altan TEKİN / Ayfer ŞARDAĞ / Altan TEKİN
Semiramis SÖKMEN / Sabri OLGAY

Kırmızı Erkek Oğuz ÖZLEM / Altan TEKİN

DENIS APİVOR
KANLI DÜĞÜN
(BALE 1 PERDE 5 TABLO)

Koreografi ve Sahneye Koyan : **Alfred RODRIGUEZ**

Orkestra Şefi : **Alan ABBOTT**

Dekor - Kostüm : **Osman ŞENGEZER**

Gelin **Binay BERKAN / Meriç GÜVENTÜRK**

Leonardo **Sait SÖKMEN**

Ölüm **Shirley SUBAŞI / Gülen ZOBU**

Ay **Oytun TURFANDA / Üstün ÖZTÜRK / Altan
TEKİN**

Gelin'in Arkadaşları . **Deniz OLGAY / Ümran ÇELEBİ / İnci LE-
VENDOĞLU / Zühal ATATURAL**

Leonardo'nun Karısı . **Geyvan ÖRENCİK / Evinç SUNAL**

Gelin'in Babası . . . **Engin AKAOĞLU / Taner AKAKÇE**

Güvey **Hüsnü SUNAL / Oytun TURFANDA / Üstün
ÖZTÜRK**

Güvey'in Annesi . . . **Gülen ZOBU / Shirley SUBAŞI**

Nedime **Hülya AYAYDIN**

Güvey'in Arkadaşları . **Ümit TUZCU / Ceyhan ÖZSOY**

Konuk Hanımlar . . . **Rezzan ÜREY / Ümran ÜREY / Güneş GÜR-
DAL / Yıldız ŞENLER**

Konuk Beyler **Erhan ERGÜLER / Önder DİRİN / Metin ATA-
SOY / Ender SAVAŞKURT / Gabriel ŞAPÇI-
YAN / Altan TEKİN**

Çocuklar **Şadan ERGÜLER / Sema BAŞARAN / Ayfer
ŞARDAĞ**

Ağaçlar **Beliz ARSLAN / Fatma KARA / Sema ŞAKAR
Özgül TUNCAY**

Işık : **Şevket ŞOLPAN**

Kondüit : **Mustafa PARILDAK**

Sahne Enspektörü : **Rauf ERBAY**

Dekor Realizasyon : **Baber KOCAMANOĞLU**

ÜÇ KIZKARDEŞ
DEKOR ESKİZİ
OSMAN ŞENGEZER

ÜÇ KIZKARDEŞ

KONU

“Üç Kız Kardeş” adlı Çekhov’un bir oyunundan esinlenilmiştir. Oyun, klâsik bale formuna adapte edilmiş ve seri şeklindeki divertissementler meydana gelmiştir. Amaç, oyunun konu ve olaylarını değil, atmosfer, etki ve izlenimlerini vermektir.

Bu, eskiyen bir mutluluğun ve neşe’nin, kalp kırıklığı ve ayrılışın balesidir.

Bale sessizlikle başlar. Sonra, erkeklerin ayrılışını, gidişini gösterir. Koreografi geriye dönüşler (flash back) yapmaya başlar. Bunların bazıları mutluluk, bazıları aşk, bazıları üzüntü, hayalkırıklığı, çözülen ilişkilerdir. Sevgi hiç bir zaman tekrardan yenilenilemez.

Sonsuz olan hep yalnızlıktır.

KANLI DÜĞÜN KONU

İSPANYA'DA ANDALUCÍA.

I. BÖLÜM

Genç kızın evinin önü.

Leonardo evli bir erkektir. Genç ve güzel kızın evinin önüne gece geç vakit buluşmak umuduyla gelir. Sevişmektedirler. Ölüm bir kız şeklinde görünür. Gökyüzündeki Ay'ı aşağıya çağırır. Beraberce Leonardo'yu işaretlerler; ölecek ve bu cürüm her ikisini de mutlu edecektir.

II. BÖLÜM

Genç kızın evinin içi.

Dört arkadaşı ile birlikte genç kız düğün hazırlıkları yapmaktadır. Leonardo'yu sevmekte, fakat babasının arzusu ile kendisini çok seven bir başka genç ile evlenmek zorundadır.

Genç kızın babasının uzak akrabası olan Leonardo'nun karısı ve Leonardo, onu görmeye gelirler. Baba onları karşılar. Karı-kocanın ardından, genç kızın evlenmek üzere olduğu delikanlı ve dul annesi gelirler. Dul anne oğlunun sevdiği kızla tanışacaktır. Düğün için konuşmalar yapılırken, Leonardo, gücünü yitirmemeye ve kurtuluşun evlenmekle olacağına kendini inandırmaya çalışan genç kızla sevişirler. Fakat, Leonardo'nun karısı onları seyretmiş ve sonsuz bir kedere sürüklenmiştir.

Baba, damadının annesiyle anlaşmaya varmıştır.

III. BÖLÜM

Düğün. Kadın ve erkek konuklar dans ederek eğlenmektedir. Güvey, sevdiğine kavuşmanın sevinci ile biraz sarhoştur. Düğün sürüp gi-

FEDERICO GARCIA LORCA

İKİNCİ BÖLÜM

derken, Leonardo gelini kaçıır. Gelin ve güvey'in aileleri arasındaki eski kan dâvası tekrar tazelenir. Ölüm tekrar belirmiştir, her iki aileden de birer ölüm ister.

IV. BÖLÜM

Orman: Ay kendi soğukluğu içinde ölüm'ün getireceği haberleri beklemektedir. Onu ısıtmak için kan gerekmektedir. Ölüm girer ve kurbanlarının öleceği yeri işaretler.

Leonardo önde, genç kız arkada gelirler. Aşklerini Tanrıya iletmek arzusundadırlar. Güvey arkadaşlarıyla girer, iki erkek dövüşürler. Her ikisi de ölür. Gelini götürürler.

Ay ve ölüm cürümlerini seyretecektirler.

V. BÖLÜM

Gelinin evinin önü.

Herkes büyük bir yas içindedir. Arkadaşları ölümleri taşırlar. Anne, korkunç bir elem içindedir. Oğlunun cesedinin elinden kanlı bıçağı alır. Bu küçük demir parçası neler yapmıştır . . Aynı bıçakla gelinini öldürmek ister, fakat o an ölümün çok kolay bir son olacağını anlar ve genç kızı siyah dulluk şalına sarar. Artık o da kendisi gibi siyahlar içinde ve yalnız yaşayacaktır . . Üç kadın eve girerler.

Sokakta çocuklar oynamakta, hayat akışını sürdürmektedir. Ay, gök yüzündeki eski yerine döner ve tekrar bizleri seyretimeye devam eder.

"KANLI DÜÇÜN" KOSTÜM ESKİZLERİ / OSMAN ŞENGEZER

FEDERICO GARCIA LORCA

HAMİT AKINLI

İspanyol şairi, oyun yazarı Lorca'nın çocukluk yılları üzerine çok az şey biliniyor. 5 Haziran 1898'de Granada'ya yakın, ak evleri dağlarla çevrili bir köyde doğmuş. Anası babası, çok eski Endülüslerden. Atalarının çingene soyundan geldikleri de söyleniyor. Babası varlıklı bir çiftçi, anası öğretmenmiş. Lorca'ya Hugo'yla Cervantes'i tanıtan, ona okuma zevkini aşıl原因an anası olmuş. Büyük bir kolaylıkla türküler öğrenen, düşsel törenler tasarlayan, minicik dekorlar yapan Lorca'nın mutlu çocukluk günleri, bir ara kendisini yürümekten alıkoyan bir hastalıkla gölgelenmiş. Çünkü belli belirsiz bir ak-sama varmış yürüyüşünde Lorca'nın.

Gerçek eğitimine Granada'da başlıyor Lorca. Hukuk, edebiyat öğrenimi yapıyor. Bu arada Romantizm, Altın Çağ çekiyor onu. İlk yazı denemelerine giriyor. 15 yaşından 18 yaşına kadar durmadan yazıyor. Gitar, piyano çalmayı öğreniyor, belki de desenler çizmeye, resim yapmaya başlıyor. Hukuk öğretmeni Fernando de los Rios, ona yakınlık gösteriyor. Lorca'nın yaşantısında, onun dostluğu, etkisi unutulmaz izler bırakıyor.

İlk basılmış yazıları 1917, 1918 yıllarında görünüyor: romantik bir şair üzerine bir denemeye bir yolculuğun izlenimleri. 1919'da los Rios'un zoruyla kalkıp Madrid'e gidiyor. Oldukça başıboş bir yaşayışa sürükleniyor orada. Bu sırada Gerçeküstüçülük'e yakın bir akım çıkıyor ortaya Madrid'de. Lorca bilerek dışında kalıyor bu akımın. Sezgisi onu başka bir kaynağa götürüyor, İspanyol geleneğine, özellikle o eşsiz Altın Çağ'a. Ama bu tutumuyla gerici bir duruma düşmüyor arkadaşları arasında.

1920'de ilk oyunu "El maleficio de la mariposa" Barcelona'da oynanıyor. İlk şiir kitabı "Libro de Poemas" 1921'de yayınlanıyor. 1923 yılında tek başına bir kukla gösterisi hazırlıyor, dekorlarını da kendisi çiziyor; Manuel de Falla da Albeniz'le Ravel'in temalarından yararlanarak piyanoyla eşlik ediyor bu gösteriyor.

Bu arada Lorca, gününün şairleriyle, Jorge Guillen, Rafael Alberti, Pedro Salinas'la, ressam Salvador Dali'yle, sinemacı Bunuel'le arkadaşlık ediyor. Sanat görüşüyle onların kiminden ayrılıyor, gerçeküstüçülüğe boyun eğmelerini kınıyor onların. Ama Alberti'yle İspanyol şiiri ve tiyatrosu geleneğinden yararlanmak konusunda anlaşılıyor. Bunun iyi bir örneğini "Los Titeres de Cachiporra, Tragicomedia de Con Cristobal y la Sena Rosita" (Don Cristobita ile Dona Rosita'-

nın acıklı güldürüsü) adındaki kukla oyunuyla veriyor. Yeni şiiri Altın Çağ örneği çevresinde toplamak için çaba gösteriyor. 1927 yılında Dalí'nin yardımıyla geleneksel kuruluştaki ilk dramı "Marilana Pineda" yı sahneye koyuyor. İkinci şiir kitabı "Canciones" (Türküler) yine bu yıl içinde çıkıyor, Barselona'da da bir desen sergisi açıyor. 1928'de yayınlanan "Romanco Giatno" adlı şiir kitabıyla genç İspanyol şairlerinin en ünlüsü oluyor. 1929'da şiir üzerine verdiği bir konferans, onun eleştirmeci olarak da dağlarını belirtiyor. Aynı yıl içinde "Amor de Don Perlimplin Con Balisa en su jardin" adındaki oyunu oynanıyor.

Lorca 1929'da İspanya'dan ayrılıyor. Öğretmeni los Rios'un Amerika'ya gittiğini öğrenince o da ardından gidiyor, New-York'a, Columbia Üniversitesine yerleşiyor. Çabucak tanınıyor Columbia'da. Asansörcü zenci çocuklarıyla, öğrencilerle senli benli oluyor. Boğa güreşçisi bir arkadaşı Ignacio Sanchez Meijas da onlara katılıyor. Lorca çalışmaya koyuluyor, Türküler yazıyor, konferanslar veriyor. "Şair New-York'da" adı altında toplanan şiirler, bu dönemin ürünüdür.

1930'da Havana'ya (Küba) gidiyor. Yeni bir Endülüs buluyor orada, yoksulluk içinde eğlenenler, yeni bir müzik, İspanyol ruhunun bir parçasını buluyor. Amerika'da Harlem'li zencilere yakınlık duyan Lorca burada, kendi kültürüne benzer bir kültürün insanlarına daha çok yakınlık duyuyor.

Lorca 1930 yazının sonlarına doğru İspanya'ya dönüyor. Artık kendini bütün bütüne tiyatroya adıyacaktır, hem yazar, hem yönetici olarak. Uzun, ateşli şiir yaşantısı, yurdundan uzakta geçirdiği günler ona, kendi gerçeğinin, nerede olduğunu öğretmişti: bu gerçek halk kaynağında, halkla şiiri kaynaştıran tiyatrodadır gizliydi. Vega'yı Calderon üç yüz yıl önce bulmuşlardı bunu.

1930'un sonlarında Lorca "La Zapatera Prodigiosa" yı sahneye koyuyor. 1931'de yeni bir şiir kitabı çıkarıyor: "Pocema del Cante jondo".

İspanya'da, 1931 yılıyla birlikte Cumhuriyet'in gelişi, büyük bir coşkunlukla özgürlük ve halk kültürü konusunda geniş bir hareket yol açıyor. Eğitim görevleri öne alınıyor. Bu arada Halk Eğitimi Bakanı olan arkadaşı Fernando de los Rios, Lorca'ya gezginci bir tiyatro topluluğu kurmak yetkisini veriyor. Böylece 1932'de "La Barraca" ortaya çıkıyor. Ve böylece Lorca şiirsel düş gücüne, sahne tutkusuna gerçek bir yön vermek özgürlüğünü elde ediyor. Topluğuyla, en geri kalmış taşra şehirlerinde, köylerde, özellikle Altın

Çağ tiyatrosunu andıran doğmaca oyunlar oynuyor. Bu arada eski halk türkülerini armonize ediyor, dansla müziği katıyor oyuna. Sonra köylü, işçi seyircilerine Altın Çağ tiyatrosundan örnekler, Rueda, Vega, Cervantes, Calderon, Molina'yı sunuyor. Bunlara, örneklerine şaşılacak kadar yakın kendi oyunlarını, Kanlı Düşün, Yerma, Dona Rosita'yı katıyor. Üç dört yüz yıl sonra İspanyol oyun duyarlığının değerini yeniden ortaya çıkarıyor.

"Sevdiğim halk, kasabaların, köylerin katkısız halkı, öğrenciler, çalışan ve öğrenen kişiler" diyen Lorca'nın kafasını her zaman kurcalamıştır sosyal sorunlar. Bildirisinin bütün halka ulaşmasını istiyordu. "La Barraca" tiyatro topluluğunu kurma işini de, oyun sanatını halkın malı kılmak için üzerine almıştı. O, köylerin, işçi mahallelerinin içten insanlarına yalnız şiirsel bir bildiri sunmanın gereksizliğini biliyordu. Onun için Lorca, bir ik oyunu dışında, oyunlarını çok geniş bir halk topluluğunu düşünerek yazdı denebilir. Lorca'nın halk sanatından yararlanarak, yepyeni bir sanat anlayışıyla gelenekler üzerine kurduğu oyunları halktan belli bir kültürel hazırlık değil, yalnız iyi niyet ister. Gerçi o, aynı zamanda gününün sanat çevresini, aydınlarını da unutmamış, onlara da seslenmesini bilmiştir. Ama tiksindiği snoblara değil, gerçek aydınlara. Onun oyunları hem büyük halkın, hem aydınların hoşlandığı oyunlardır. Bu yüzden başarısı çok büyük oldu. 1933'de "Bodas de Sangre" (Kanlı Düşün) Madrid'de oynanıyor.

Bu başarı hemen Güney Amerikaya kadar ulaşıyor. 1934'te kendi oyunlarını, bir de sahneye koyduğu oyunları yönetmek için Buenos-Ayres'e çağırıyorlar Lorca'yı. Birkaç ay içinde 60.000 seyirci alkışlıyor onu. 1934'te yurduna dönüyor Lorca.

Artık başarılar birbirini kovalıyor. 1934 yılında "Yerma" yı Madrid'de sahneye koyuyor; bir yıl kadar sonra da "Dona Rosita" yı. "Yerma" nın kazandığı başarı kadar bir başarı elde ediyor yine.

Bu arada "Llanto por Ignacio Sanchez Meijas" (Ignacio Sanchez Meijas için ağıt), "Primeras Canciones" adlı şiirleri yayınlanıyor. 1936 Haziranında Lorca "Bernarda Alba'nın Evi" ni bitiriyor. Yarım kalacak olan yeni bir oyuna başlıyor: Sodom'un Yıkılışı. Bu ara Franko'cular ayaklanıyor. Arkadaşlarının New-York'a ya da Meksiko'ya gitmesi için sıkıştırılmalarına aldırış etmiyor. İspanya'da olduğu zamanlar, 20 yaşından beri her yaz yaptığı gibi yine Granada'ya gidiyor. Bir Temmuz günü, sığındığı bir arkadaşının evinden alıp götürüyorlar onu Franko'cular. Ve 19 Ağustos günü kursuna diziyorlar Federico Garcia Lorca'yı.

Devlet
Opera
ve Balesi
Genel Müdürlüğü
Yayınları
1968 / 1969 Sezonu
No. 2

Baş Dramaturg
Feridun ALTUNA

Bu sayıda Redaksiyon
Osman ŞENGEZER

Grafik
Mustafa ÖZDEM / AJANS-TÜRK

Tertip / Dizgi / Baskı
AJANS - TÜRK MATBAACILIK
SANAYİİ, ANKARA